

MAVİ BAKIŞIN ARDINDAKİ GİZ - KAYIHAN KESKİNOK

Arş. Gör. Huriye AYDIN ÇELİKCAN*
Prof. Dr. Vedat ÖZSOY**

Özet: Bu makale, Kayıhan Keskinok'un yaşam öyküsünden yola çıkarak hazırlanmıştır. Makalede, Keskinok'un yaşamıyla paralel ilerleyen sanat yolculuğu ve sanatsal yönelimleri belirli bir kronolojik sırayla ve bir arada verilmiştir. Verilerin elde edilmesinde sanatçının eserleriyle ilgili kendi ifadelerini içeren eser gözlem formlarından yararlanılmıştır. Ayrıca Keskinok'un sanat yolculuğuna yön veren tüm deneyimlerinin analiz edildiği doküman incelemesi yapılan bu nitel araştırmada biyografi (anlatı) araştırma deseni kullanılmıştır.

Bu makale aracılığıyla, ülkemiz sanatına ve eğitimine önemli katkıları olan Keskinok'un gelecek kuşaklara tanıtılmasına ve güncel kalmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan gerekli alan yazın taramasının yanı sıra makalede kullanılan tüm görseller ve bazı bölümler sanatçı eğitimci henüz hayattayken 1987 yılında kendisiyle yapılmış olan görüşmeden elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu nedenle makalenin edebi anlatım üslubunun öyküsel ve özgün olmasına dikkat edilmiştir.

Keskinok eserlerinde Karadeniz düğün alayları, toplumsal içerikli konular (çarpık kentleşme, gecekondu yaşamı, barlar, gece kulüpleri), lunaparklar (sirk cambazları), yiğitlik ve kahramanlık öyküleri (destanlar), sanayileşme (iş ve işçi dünyası) temalarına ağırlık vermiş figüratif fantastik bir üslupta eserler yaratmıştır. Ayrıca yaklaşık yirmi, yirmi beş yıldır yapmış olduğu tüm resimlerde çağdaş biçim psikolojisinin verilerinden hareketle üst üste bindirme tekniğini, biçimsel ve kavramsal amaçlara yönelik olarak kullanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Sanat Temelli Araştırma, Biyografik Araştırma, Sanat Eseri Analizi, Kayıhan Keskinok.

*Gazi Üniversitesi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Adres: Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim- İş Eğitimi Anabilim Dalı Teknikokullar/Ankara. E-mail: huriyeaydn58@gmail.com ORCID No: 0000-0002-8725-4251

**TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Sanat ve Tasarım Bölümü Adres: TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Sanat ve Tasarım Bölümü Söğütözü Cad. No:43 | Ankara 06 560. E-mail: vedsoy@gmail.com ORCID No: 0000-0003-0483-1445

THE SECRET BEHIND THE BLUE GAZE- KAYIHAN KESKİNOK

Res. Asst. Huriye AYDIN ÇELİKCAN*
Prof. Dr. Vedat ÖZSOY**

Abstract: This article has been prepared based on the life story of Kayihan Keskinok. In the article, the art journey and artistic orientations that go parallel with Keskinok's life are given together in a chronological order. Biographical research pattern is used in this qualitative research, which used Kesinok's analysis of art through research form and analysis of other experiences.

This article aims to contribute to the promotion and keeping up-to-date of Kayihan Keskinok, who has made significant contributions to the art and education of our country. In addition to the necessary literature review conducted for this purpose, all the images and some sections used in the article were prepared in accordance with the data obtained from an interview made in 1987 while the artist educator was still alive. For this reason, attention was paid to the fact that the literary style of the article was narrative and original.

In his work, Keskinok created works in a figurative fantasy style, which focuses on Karadeniz wedding taunts, social issues (distorted urbanization, slum life, bars, night clubs), amusement parks (circus acrobats), courage and heroic stories (epics), industrialization (jobs and workers). In addition, he used the technique of superimposition for formal and conceptual purposes, based on the data of contemporary psychology, in all his paintings, which he made for about more than twenty years.

Keywords: Art Education, Art-based Research, Biographical Research, Artwork Analyses, Kayihan Keskinok.

---

*Gazi University, Department of Fine Art Education Adress: Gazi University, Gazi Education Faculty, of Fine Arts Education Department, Department of Painting and Work Education, Technical Schools /Ankara. E-mail: huriyeaydn58@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-8725-4251

**TOBB University of Economics and Technology Faculty of Architecture and Design Department of Art and Design Adress: Department of Art and Design Faculty of Architecture and Design TOBB University of Economics and Technology Sogutozu Cad. No:43 | Ankara 06 560 | Turkey E-mail: vedsoy@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-0483-1445

1. GİRİŞ

Ülkemiz sanatına önemli katkılar sunan sanatçı-
eğitimci Kayıhan Keskinok'un gelecek kuşaklara
tanıtılması ve güncel kalması amacıyla yola
çıkılan bu makalenin arka planına bakıldığında,
makalenin ikinci yazarı, 1987 yılında Gazi Eğitim
Fakültesi'nde lisans tamamlama eğitimi sırasında
"Ressam Kayıhan Keskinok" isimli bir ödev yapar.
Bunun için o dönem kendisine çok yardımcı olan
Kayıhan Keskinok ile görüşmeler gerçekleştirir,
sanatçının kendisinde, müzelerde, galerilerde
ve özel koleksiyonlarda olan resimlerini inceler.
Ödevde sınırlı olarak bunları kullanır ama sanatçı
eğitimciden etkilendiği için bunu bir yayına
dönüştürmek ister. O yıllarda kariyeri için yurt
dışına çıkması bu arzusunu engeller.

Yıllar sonra makalenin ikinci yazarının doktora
öğrencisi olan bana böyle bir çalışma yapmamızı
önerdiğinde önce şöyle bir düşündüm. Bu
araştırmayı içeren makale iki yazarlı olacaktır
ancak öyküsel ve özgün bir anlatım dili için
tek yazarın anlatımı ile gerçekleşmeliydi. Evet,
Kayıhan Keskinok'u tanıyordum, yalnızca bir
sanatçı olarak tanıyordum, açıkçası sadece
ismini biliyordum. Dolayısıyla makalenin ikinci
yazarının yapılandırılmış eser gözlem formlarıyla
gerçekleştirdiği araştırmasına doküman
incelemesi ve kişisel yorumlarım yoluyla katkı
yapabilirdim.

Henüz Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi
Bölümü Resim- İş Eğitimi Anabilim Dalı'na
yeni başladığım 2007 yılında kendisinin Gazi
Üniversitesi Resim-Heykel Müzesi'nde bir
sergisi olmuştu. Bu sergiyi arkadaşlarımla
gezme fırsatı bulmuştum. O günden ve sergiden
hatırimda kalan şeyler; havada uçuşan insanlar,
sirk cambazları, resimlere hâkim o keskin mavi
ve masalsi bir dünya içerisindeki resimler.
Bir çırpıda gezdiğim ve anlamlandırmakta
zorlandığım bu sergiyi ve resimleri yıllar
sonra ancak yapmış olduğumuz bu çalışma
ile anlamlandırabildim. Meğer benim için

aslında masalsi görünen bu resimlerin altında
neler gizliymiş. Öylesine bir araya getirildiğini
düşündüğüm şeyler için neredeyse bir
ömür harcanmış. Onca emek, özveri ve bilgi
birikiminin ürünüymüş o eserler. Kişisel olarak
tanıma fırsatı bulamadığım ancak resimlerini
derinden inceleyerek tanımaya çalıştığım
Kayıhan Keskinok'u, hakkında yazılanları
okudukça daha iyi anladım. Sürekli kendisini
geliştiren, bilgi birikimi yüksek olmasının yanı
sıra bir o kadar da derin bir kişilik olduğunu
fark ettim. Etrafındakilere daima pozitif enerji
veren samimi kişiliğinin yanında iyi de bir
eğitimci olduğunu öğrendim. Kendisini tanıyan
ve öğrencisi olan kişiler, Kayıhan Keskinok'un
vefatından sonra yazdıklarında onun samimiyeti
ve yaklaşımı konusunda tek bir eleştiride
dahi bulunmamışlardır. Yazılardan, Kayıhan
Keskinok'un tüm hayatı boyunca her zaman ve
her fırsatta öğrenmeyi ve öğrendiğini aktarmayı
yani öğretmeyi hedef alan bir kişiliğe sahip
olduğunu öğrendim.

Kendisi yaşamını yitirdikten sonra hakkında
yazan bir öğrencisinin anlattıkları beni derinden
etkilemiştir. Bu anıda, Kayıhan Keskinok,
sessizce bir köşede fark edilmediğini düşünerek
aylarca sınıfa ve diğer kişilere alışmaya çalışan
öğrencisine, artık ortama ve arkadaşlarına alıştığı
bir zamanda yaptığı bir taşkınlıkta ince bir kinaye
ile kendisinin o günlerini hatırlatmasıdır. Aslında
gözünden hiçbir şeyin kaçmadığını, kişilere
kendilerini tanıma, etrafa uyum sağlama fırsatı
verdiğini, üstelik bunu kişiliklere saygı duyarak
yapıyor olması, benim için, onun olgun kişiliğinin
açık bir ifadesiydi.

Kendini geliştirmiş, bu gelişimi de hiç
düşünmeden arkadaşları, dostları ve özellikle
öğrencileri ile samimiyetle paylaşmış olan değerli
sanatçı eğitimcimiz Kayıhan Keskinok, benim
için bundan sonra gerçekten o mavi bakışının
ardındaki derinlikte var olacaktır.

Bu makale aracılığıyla, ülkemiz sanatına ve eğitimine önemli katkıları olan Kayıhan Keskinok'un örnek bir sanatçı-egitimci olarak gelecek kuşaklara tanıtılmasına ve güncel kalmasına bir katkı yapabileceğimizi düşündük. Bunun bizim görevimiz ve sorumluluğumuz olduğuna inandık. Bu amaç ve inanç doğrultusunda makalede, Keskinok'un hayatı yazarlar tarafından biyografi (anlatı) desenine uygun olarak "araştırma konusu olan kişinin yaşamındaki deneyimlerinin kaydedildiği ve yazıldığı (Creswell, 2013, s. 73)" anlatı çeşidi tanımına uygun olacak şekilde sunulmuştur. Verilerin toplanmasında eser gözlem formu (sanatçının kendi ifadelerini içeren), doküman incelemesi, gözlem, görüşme (1987 yılında sanatçı henüz hayattayken kendisi ile yapılan) ve görsel materyaller (makalenin ikinci yazarı tarafından çekilen ve bugüne kadar dia olarak saklanan fotoğraflar) kullanılmıştır. Ayrıca sanat temelli araştırma yöntemine özgü olarak, anlatının bütününde yazarların iç seslerine yer verilmiştir.

2. SANATÇI EĞİTİMİZ HAKKINDA

İzmir'in işgal edildiği, Yunan askerlerinin her yeri yakıp yıkarak kaçtığı yıllarda annesinin bedeninde olağan dışı bir şeyler gerçekleşiyordu. Tüm bunları hissedercesine annesini tekmeleyen henüz doğmamış bir bebektir. Annesinden ancak 5-6 yaşlarındayken işitebilmişti, 9 Eylül 1922 tarihinde, Türk Ordusu atlılarının İzmir'e girişinden sonra, düşman askerinin İzmir'de yarattığı yangın ve kargaşa ortamını.

26 Ocak 1923 yılında İzmir'in Karataş mahallesinde, ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya gelen Kayıhan Keskinok, çocukluğunun ilk yıllarını da bu topraklarda geçirmiş ancak uzun bir süre kalamamıştır. O yıllarda henüz düzene konulamayan nüfus işleri sebebi ile doğduktan üç yıl sonra taşındıkları Uşak'ta ancak nüfus kaydı yapılabilmiştir. Kayıtlarda doğum yerinin İzmir değil de Uşak olarak gözükmesinin

sebebi de bu yüzdendir. Aslında ailenin kökeni de Uşak'tan gelmektedir. Annesi Uşaklı halıcı bir ailenin son kuşak halıcı kızıdır, babası ise Devlet Demiryolları'nda eczacıdır.

Babasının mesleğinden dolayı çok yer değiştirmek zorunda kalan Keskinok, 1930-35 yıllarında sırasıyla Gazipaşa İlkokulu (Uşak), Karapınar İlkokulu (Belemedik/Toroslar) ve İsmet İnönü (Adana) İlkokulu'nda okudu. Ortaöğrenimine 1935 yılında Adana I. Ortaokulu'nda başladı. 1941 yılında ise Adana Öğretmen Okulu'nu bitirdi (Keskinok, 2015, s.4).

On-on sekiz yaş dönemi Adana ve Mersin'de geçen Keskinok, on iki yaşında spora olan ilgisinden dolayı boksa başlamıştır. On iki-on sekiz yaşları arasında yüzme ve boks başta olmak üzere diğer sporlarla da ilgilenmiştir. Hayatının son yıllarına kadar uzanan spora olan ilgisi, onun için sağlıklı bir yaşamın vazgeçilmez ögesi olacaktır.

2.1. Keskinok'un Sanat Eğitimi

Kayıhan Keskinok'un resim yapma tutkusu İnönü İlkokulu'nda okuduğu yıllarda başlamıştır. Resme olan hayranlığı o yıllarda ilk kez giydiği uzun pantolonlu takım elbise ile ortaya çıkmıştır. Bir yıl boyunca kâğıt olarak bulabildiği her şeye ve karatahtaya her gün onlarca dik omuzlu, üç düğme ceketli, uzun pantolonlu figürler çizmiştir.

Resme başladığının ikinci yılında ise ilkokulun beşinci sınıfındaydı ve Mersin'de gördüğü vapurlar onun için ikinci bir hayranlık oluşturmuştu. Bu dönemde bir gün dalgalı bir denizde bacasından duman tüten bir gemi resmi yapmayı çok arzulamış ve soğuk bir Şubat akşamında herkesin uyuduğu, sobanın söndüğü bir gecede resmi başardığını hissetmiştir. Bu resim guvaş boya kullanılarak yapılmış, mavi, lacivert, siyah ve beyazdan oluşan bir resimdir. İşte o resim Kayıhan Keskinok'un deyimiyle bütün resim yaşamı boyunca arayacağı gizilgüce sahiptir.

Meslek olarak resmi seçme konusunda aslında güçlü bir istek duymamış ancak ortaokuldan sonra meslek seçimi yapılabildiği o dönemlerde önce denizci olmak istemiş, olmazsa Askeri liseye oradan da Hava Harp Okuluna gidip pilot olmayı planlamıştı. Tüm bunlardan sonra belki ressam olabilirim fikrini düşünmüştü. Ancak ilk iki isteği ailesi tarafından onaylanmamış, hatta aynı yıllarda da (1938) babasını kaybetmişti. Ressam olmaya karar verdiğinde ise o yıllarda ancak Akademi’de okursa bu emeline ulaşabileceğini öğrendi. Ancak babasının ölümü ve annesinin “aile parçalanmasın” düşüncesi buna engel oluyordu. Bir taraftan da maddi sıkıntılar onun ancak parasız yatılı okullarda okumasını gerektiriyordu. Böyle bir süreçte Adana Öğretmen Okulu ve ardından Gazi Eğitim Enstitüsü onun için en uygun okullardı (Keskinok, 2012, s. 24).

Adana Öğretmen Okulu o dönem için çağdaş eğitim standartlarına sahip bir okuldu. Okula başladığında beden eğitimi öğretmeni olmayı düşünüyordu. Ancak Sorbonneda eğitim görmüş, doktorasını tamamlamış, okul müdürü Mehmet Naci Ecer çizdiği desenleri gördüğünde “yarından itibaren spor çalışmalarını azalt, resim atölyesine gidip çalışmalara başla” demiştir. Bu yönlendirme ile okulun ikinci yılında resim atölyesinde çalışmalara başlayan Keskinok, guvaş ve yağlıboya ile daha çok peyzaj ve natürlmort resimler yapmıştır (Keskinok, 2012, s. 26) .

Adana Öğretmen Okulu’nda okuduğu dönemlerde okulun izcilik kamplarına katılmış hatta bu sayede Ankara’da düzenlenen Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına gitmiştir. Ankara’da bulunduğu sıralarda Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü’nü ziyaret etme imkânı bulmuş, atölyeleri gezmiş çalışmaları yakından izlemiştir. Burada kendisine tavsiye edildiği üzere Adana’ya döner dönmez figür üzerine odaklanmış ve sürekli figür çizmeye başlamıştır. Ancak çizecek model bulmakta zorlandığı için

daha çok kendisini boy aynasından çizmiştir. Zamanla çizimleri kaslı, iri yarı figürler olmaya başlamıştı. Bunun sebebi ise Michalengelo’ya olan hayranlığıydı. İşte tam da bu adaleleri şişkin figürler, sanatçı kişiliğinin değişmeyen görüntüsü olarak hayatı boyunca yapacağı resimlerde sürüp gidecektir.

Adana Öğretmen Okulu’nu bitirdiğinde 1941 senesiydi ve savaş yıllarıydı. Tercihen bir yıl öğretmenlik yapmak istiyordu, çünkü bu süreci emeli olan Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü’nün giriş sınavlarına hazırlanmak için bir fırsat olarak görüyordu. O dönemde Kars’ın bir ilçesi olan ve henüz il olmamış olan Iğdır’a, Iğdır İkinci İlkokulu’na ataması gerçekleşmişti. Burada tam da dediği gibi bir yıl geçirmiş (1941-42) ve Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü giriş sınavı için gereken hazırlığı yapmıştır.

İkinci Dünya Savaşı’nın en sıkıntılı döneminde, 1942 yılında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü’nü kazanmıştır. O yıllarda okulda yemek, ısınma ve bunun benzeri birçok sıkıntı yaşanıyordu. Savaşın getirmiş olduğu sıkıntılara rağmen umutlarını kaybetmemişlerdi. Çünkü Gazi Eğitim Enstitüsü dönemin en çağdaş kurumuydu. Boya bulmakta zorlanıyorlardı ancak Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü’nün kuruluş amaçları arasında öğrencileri kendilerine yetebilen, kişisel çalışmalara yönelten, değişik malzeme kullanımına izin veren bir yapı kazandırmak hedefleniyordu. İşte bu sebeplerden dolayı kendi boylarını değişik malzemeler kullanarak kendileri elde ediyorlardı.

Sanatçı Enstitüde, resim dalında Refik Epikman ve Malik Aksel’in, modelajda Hakkı İzet’in ve grafik alanında Şinasi Barutçu’nun öğrencisi oldu ve hayatının sonuna kadar kendilerinden “en fazla etkilendiğim öğretmenlerimdi” diye bahsetti. Hatta kendi deyimi ile “sağlam çizgi zevkini” Refik Epikman öğretmeninden almıştır. Çünkü Epikman; nesnenin görünümünden çok mekândaki konumuna, oylumsal durumuna

önem veriyor, öğrencilerinden çizgi yükünü azaltmalarını, ayrıntıları atmalarını ve nesnelerin değişmeyen özelliğini, nesnenin kişiliğini bulmalarını istiyordu. Buna karşın, Malik Aksel ise nesnelerin şiirsel yönlerini keşfetmelerini gösterişten uzak bir nesnenin bile gizini bulmalarını isterdi. En gösterişsiz sıradan nesnelere bulup öğrencilerin önüne koyan Malik Aksel, onlardaki “giz”in keşfedilmesine önem vermektedir. Keskinok, daha çok kendisini Refik Epikman’ın etkilediğini onun çalışma stilini benimsediğini söylemektedir (Keskinok, 2012, s. 28).

Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü’nde ağırlıklı resim, modelaj ve iş derslerini içeren bir program uygulanmaktaydı. Keskinok ise resim ve modelaja yoğunlaşmış, iş dersleriyle ise ancak geçer not alacak düzeyde ilgilenmiştir. O dönemde Enstitüde öğrenciler doğrudan doğadan ve nesneden çalışmaya yönlendiriliyor, genellikle Cezanne’a özgü bir çalışma yöntemi ve renk modülasyonu tercih ediliyor ancak bunun yanı sıra özellikle kişisel araştırmalara da ayrıca önem veriliyordu. Bu nedenle öğrenciler, atölye dışı (doğadan) çalışmalar gerçekleştirebilmek için hafta sonlarının çoğunu Gazi Çiftliği ya da Mamak’ta resim yaparak geçiriyorlardı. Keskinok’ta tam olarak böyle yapıyor bütün pazarlarını bu yerlerde yağlıboya çalışarak geçiriyordu.

Enstitüde maden, ağaç, modelaj ve mukavva işlerini yürütmeye yarayan atölyeler de yer almaktaydı. Değişik madde olanakları ile çalışarak değişik anlatım biçimleri denemek, daha kararlı anlatım ve bileşenlere varmak bu atölyelerin var oluş sebepleriydi. Hatta Keskinok’un ifadesine göre kendisinin figür anlayışının zamanla gelişip kökleşmesinde haftada dört saat olan modelaj dersinin büyük etkisi olmuştur.

Gazi Eğitim Enstitüsü’nde geçirdiği yıllarda sadece resimle ilgilenmemiş, alanı dışında

yer alan müzik ve tiyatro özellikle de spor ile yakından ilgilenmiştir. Boş zamanlarının çoğunu Beden Eğitimi Bölümü spor tesislerinde geçirmiştir. Ayrıca havacılığa olan büyük hevesini Ankara’da bulunmanın olanaklarını kullanarak, İnönü Planör ve Paraşüt Kampına katılarak gidermiştir. Hatta bu kamptan “C” brövesini almış, Cumhuriyet Bayramı gösterilerinde paraşüt ile atlama imkânı bulmuştur.

Gazi Eğitim Enstitüsü’nde okuduğu o yıllarda Ankara, II. Dünya Savaşı’nın bütün maddi sıkıntılarına karşın, halka ve üniversite öğrencilerine yönelik, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’nın düzenli konserleriyle, Devlet Konservatuvarı Uygulama Sahnesi’nin opera ve tiyatro etkinlikleriyle; Milli Eğitim Bakanlığı’nın okul dışı eğitsel etkinlikleri okul içi kadar önemseydiği, ayrıca bakanlığın büyük bir hız ve coşkuyla halka sunduğu “Klasikler” olarak ün yapan çeviri çalışmalarıyla övünç duyulan bir kültür başkentiydi. (<https://www.keskinoksanatvakfi.org.tr/ozgecmis/>). Böyle bir ortamda Kayıhan Keskinok bütün bu kültürel kaynaklardan yararlanarak kendisini yetiştirmiştir.

2.2. Kayıhan Keskinok’un Sanatı ve Eğitimciliği

1945 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü’nü bitirmiştir. Ardından, 1945-1946 öğretim yılında Boğazlıyan Ortaokulu’nda çalışmaya başlamıştır. O dönem yoğun olarak peyzaj çalışmaları yapıyor, Cezanne’ın renklerini kullanıyordu. Rıfat Ilgaz ile yollarının çatışması da işte bu döneme rastlamıştır. Boğazlıyan Ortaokulu’nda Türkçe öğretmeni olarak görev yapmakta olan yazar, Rıfat Ilgaz kendisine “yetenekli bir genç olduğunu, yapmış olduğu peyzajların güzel olduğunu ancak meselesinin insan ve ilişkileri olması gerektiği” önerisinde bulunmuştur (Keskinok, 2018, s.4). Bu öneri Keskinok’un okul sıralarında bir dönem yoğun olarak ilgilendiği insan temasına yeniden ve

Görsel 1: Kayıhan Keskinok, "Karadenizde Dügün II", 1977, Tuval üzerine yağlıboya, 110 x 100 DRHM (0940 (Envanter No: D .N) E.No:912

daha büyük bir hevesle yönelmesine neden olmuştur. Hatta bundan neredeyse yetmiş yıl sonra 2013'te Duygu Merzifonluoğlu ile yaptığı bir görüşmede " ...Rıfat Ilgaz gördü resimlerimi. Figüre yönelmelisin dedi. Ben de yöneldim. Kendimi anatomi çalışarak devamlı geliştirdim. Figür yapmazsam ressam olamayacakmışım gibi geliyordu bana" sözleri ile ifade etmiştir (Merzifonluoğlu, 2013). Bu nedenle Rıfat Ilgaz, Keskinok'un resim yolculuğunda kendisini etkileyen önemli bir kişidir. Keskinok, Rıfat Ilgaz'ın önerisinden sonra neredeyse birkaç peyzaj dışında bir daha hiç peyzaj çalışmamıştır.

1947 yılına geldiğinde ise Keskinok, Yedek Subay Ortaokulu'na çağırıldı. 11. Tümen 148. Piyade Alayı Havan Bölüğü'nde piyade havan topçusu olarak yedek subaylığını yaptığı sıralarda II. Dünya Savaşı sona ermişti. Alayın bulunduğu karargâh ve bölük ağır silahlar içerdiği için Üsküdarşile yolu üzerinde bulunan kestane ormanlarına konuşlanmıştı. Burada geçirdiği ve hiç unutamadığı güzel anılarından bahsederken, çocukluğunda yaşamak istediği heyecanları, sevinçleri burada yaşadığını dile getirmiştir.

Askerliğin ardından yaşamında yeni bir dönem olarak nitelediği Görel'e gelir. O gün yağmur çiselemektedir, denizde hafif bir dalga vardır.

Görkemli ışıklar, derin bir sessizlikteki doğa, yeşilin en canlısının mavi ile buluştuğu bu kasaba uzun bir süre ilerdeki çalışmalarının konusunu oluşturacaktır.

Görel'e'nin yüksek bir yerinde kasabayı tepeden gören bir ev kiralamıştır. Ulaşımın yalnızca denizden yapıldığı bu kasabada deniz motorlarını ve vapurları tepeden kuşbakışı seyretmektedir. Asker sevkıyatı olduğu günlerde, tüm deniz bu motorlar ile dolup taşarken, sıcağın bunalan askerlere, yolculara satıcı çocuklar meyve dolu motordan halatlarla tırmanarak meyve ulaştırmaktadır. Bu karışıklık ve kargaşada deniz adeta bayram yeri gibi görünmektedir. Görel'e'de özellikle düğünlerde, açıklardan gelen balıkçı motorları gelinin bulunduğu motor çevresinde turlar atar, bir yanaşıp bir açılarak şenlikli gösteriler yaparlardı. Gelin ve damadın hatta tüm davetlilerin horon teperek kıyıya çıktıkları o sahneler Keskinok'un hafızasında derin izler bırakmıştır

2.3. Kayıhan Keskinok'un Sanattaki Yolculuğu ve Yönelimleri

Keskinok, çalışmalarında figüre yönelişinde, yer yer resimlerinde folklorik olayların görülmesinde Karadeniz'in bu şirin köşesinin oldukça etkili olduğunu söylemiştir. Görel'e'de kaldığı o dönemde yaptığı resimlerinde Cezanne'in renk etkisi devam ediyor ancak balıkçıların ve düğünlerin etkisi ile artık daha fazla figür çiziyor, figüre bağlıyordu. Görel'e dönemi resimlerinde yüzeyi geometrik biçimlere bölen süslemeci bir anlayışı benimsemiştir. Çocukluk yıllarında düşlediği deniz ve dalgalar, Görel'e'de gerçek bir görüntü olarak karşısına çıkmış, resimlerinde uzun süreli bir malzeme oluşturmuştur. Örneğin; (1987) yılında makalenin ikinci yazarı tarafından fotoğraflanan ve bugüne kadar dia olarak saklanmış resim görsellerinden biri olan (makalede kullanılan görsellerin tamamı bu dialardan alınmıştır) "Karadenizde Dügün II" isimli tablosunda (Görsel 1); piramidal bir kompozisyon çerçevesinde kendi deyimi

ile figüratif biçimlendirme üslubuyla somut bir anlayış benimsemiştir. Ayrıca eserde açık mor, yeşil, beyaz (kirli) renkleri yoğunlukta kullandığını ifade etmiştir. Resimlerin çözümlenmesinde Kayıhan Keskinok'un birebir kendi ifadeleri kullanılmıştır. Bu bilgilere ise yine makalenin ikinci yazarının 1987 yılında sanatçıya uyguladığı anketten faydalanılarak ulaşılmıştır.

Yıllar sonra, 2019 senesinde, Keskinok Sanat Vakfı tarafından düzenlenen "Cumhuriyet'in Başkenti Ankara'nın Mekânlarında Sanat" konulu bir söyleşiye katılan makalenin ikinci yazarı, kayda aldığı söyleşide; Kayıhan Keskinok'un oğlu H. Çağatay Keskinok'un babasının Göreléde çalıştığı yıllarda öğrencileriyle birlikte bir sergide çekirmiş olduğu bir fotoğraf bulduğundan ve fotoğrafı tarattığından söz etmiştir. Söyleşide, babasını derinden etkileyen Göreléden bahsederken o fotoğraf için "üzerinde babamın el yazısı ile yazılmış kocaman bir yazı yazıyordu; "Tanrım sanat ne kadar uzun, hayat ne kadar kısa" diyordu o yazıda. H. Çağatay Keskinok babası Kayıhan Keskinok'un sanata olan tutkusunu "yani sanatın yaratma etkinliğinin derinliğini Göreléde bulmuştur" sözleri ile ifade etmiştir (Keskinok, 2019).

Kayıhan Keskinok, 1948 ve 1950 yılları arasında görev yaptığı Göreléden organize ettiği bir yılbaşı gecesi balosu nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığı'ndan aldığı soruşturma yazısı ve ardından gelen atama ile ayrılmak zorunda kalır. Ataması kendi gibi cezalı atanan birçok öğretmen bulduğu Kars Lisesi'ne yapılmıştır. 1950 yılında görev yaptığı bu lisede altı ay kalmış ve ardından kendi isteği üzerine Trabzon Lisesi'ne atanmıştır. Aynı yılın 26 Ağustos'unda da nişanlı olan Neriman Kandazoğlu ile evlenmiştir.

Sanatçı Trabzon'da on yıl görev yapmıştır. Bu görevleri arasında öğretmenliğin yanı sıra müdür yardımcılığı, müdür başyardımcılığı gibi görevlerde de bulunmuştur. Trabzon Lisesi'nde genç bir öğretmen olarak çalıştığı bu dönemde dersten önce öğrencilere önce pikaptan müzik dinletir sonra da "Haydi çocuklar, şimdi bu

müzik sizde ne gibi duygular yarattı, dinlerken neler düşündünüz, bana resmini yapın" diyerek öğrencileri resme teşvik edermiş.

Trabzon'da bulunduğu bu dönemde, İkinci Dünya savaşı biteli neredeyse on yıl geçmişti. Dünya hızla değişiyor, bu değişimler sanat alanını da derinden etkiliyordu. Dergilerden takip ettiği Dünya Sanatı artık soyuta yöneliyordu. Sanatta böyle değişimlerin yaşandığı bu dönemde Keskinok, kendisini sorguluyor ve Cezanne'a özgü çalışma tarzını bir daha gözden geçirmesi gerektiğini düşünüyordu.

Resimlerinde ilk görülen değişiklik, artık özgür ve güçlü fırça tuşlarına yer vermesi ve resimlerinin Fovist bir nitelik kazanıyor olmasıydı. Daha sonra resminde kullandığı fırça tuşlamaları daha düşünsel ama kararlı bir niteliğe dönüşmüştür. Ancak kullandığı renklerde yine Fovist etkiler devam etmektedir. Trabzon Lisesi'nde çalıştığı bu dönemde iyi olan atölye olanaklarından oldukça faydalanmış, horonlar ve düğünlerle olan ilişkisini devam ettirirken bunun yanı sıra bölgeye ilişkin söylenceler ve konuları da resimlerine yansıtmıştır.

1955-1960 yıllarına gelindiğinde ise Keskinok, giderek soyuta yöneliyor hatta soyutladıği peyzajların içine figürde yerleştiriyordu. Bu dönemde yüzeye yayılmış geometrik biçimlerle figür ve diğer biçimsel öğeleri resimlerinde yansıtıyordu. Trabzon'un o tarihteki en ünlü oteli olan Yeşilyurt Otel'i'nin lokanta duvarını geometrik figürçü bir anlayışla resimlemiştir. Yaptığı duvar resimlerinde, geometrik soyut bir yaklaşımın yanı sıra figürden kopma korkusu ile figürlü geometrik soyut bir yaklaşım sergilemiştir. Bu resimlere figürü yerleştirmesindeki asıl neden eğer figürden koparsa mutsuz olacağı düşüncesine kapılmış olmasıdır.

Keskinok, 1956 yılında Ankara Üniversitesi Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi'nin küçük sergi salonunda ilk kişisel sergisini açmıştır. Bugüne kadar yapmış olduğu tüm arayışların sonucunda çıkardığı bu sergide, figürlü çalışmalarını ön planda yer almıştır. Karadeniz yöresinden esinlendiği

konuları ve motifler, süslemeci ve soyutlayıcı bir anlayışla ele almıştır. Hatta Bilge Karasu bu sergi hakkında “Duygunun, duyarlığın bir yalınlık kaygısıyla bağdaştırıldığı, uzlaştırıldığı resimlerde farklı yönelişler bulunmakla beraber sanatçının ne yapabileceği ve nereye varabileceğini düşündürmesi açısından “orta malı” işlere uzak bir tutumda göze çarpmaktadır” sözleriyle bahsetmiştir (1956, s. 60).

Sergi düzenlenmesinde kendisine, bu sergiyi açmadan bir ay kadar önce Gazi Terbiye'nin (Gazi Eğitim Enstitüsü'ne konuşma dilinde böyle söylenirdi) açmış olduğu bir kurs nedeniyle tanışmış olduğu arkadaşı, sonradan dostu olan Turan Erol yardımcı olmuştur. Sergi iki hafta kadar açık kalmasına rağmen sergiyi ancak akşam saatlerinde beş-on kişi gezmiştir. Bu sebeple sergiden hiç resim satamamıştır.

Sergi sonrasında sergiyle ilgili Bilge Karasu ve İlhan Berk tarafından bazı yazılar yazılmış ancak bunlardan sadece Bilge Karasu'nun yazısı eline geçebilmiştir. “Tutuma övgü” başlıklı bu yazı kendisini heyecanlandırmasının yanı sıra sorgulamasına da neden olmuştur.

Keskinok, günün birinde belki Avrupa'ya gitme olanağı bulma hayali ile yabancı dil öğrenmeyi kendisine hedef edinmiş bu amaçla aldığı bütün kitapların Fransızca baskılarını tercih etmiştir. Bunun yanı sıra düzenli bir biçimde Paris Mach dergisini takip etmiştir. 1960 yılında ise bu hayaline burslu sınav kazanarak İsviçre'nin Lausanne şehrine gitmeye hak kazanarak kavuşmuştur. 1961 yılında ise Lozan Güzel Sanatlar Okulu'nda (Ecole des Beaux-Arts) asistan olarak çalışmış ve öğrenim görmüştür. Burada okurken Fransa ve İtalya'daki müzeleri gezme imkânı bulmuştur. Bu gezilerde Türkiye'de henüz yeni tanınan soyut sanatın Avrupada artık sıradanlaştığını figürün ise farklı bir anlayış kazandığını gözlemlemiştir.

İsviçre'de Güzel Sanatlar Okulu'nda “Biçim Grameri” (Plastique Grammaire) adında haftada on dört saat süren bir ders almıştır. Atölye dersi olan Biçim Grameri Dersi; biçimle ilgili

araştırmaları içeriyordu. Türkiye'ye döndükten bir yıl sonra Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü Öğretmenler Kurulu'ndan davet almış ve neredeyse Biçim Grameri dersi ile aynı anlam ve içeriğe sahip “Form ve İnşa” dersinin öğretmenliği kendisinden istenmiştir. 1961- 1962 yılları arasında Ankara Kurtuluş Lisesi'nde resim ve sanat tarihi öğretmenliği yaptıktan sonra, Eylül 1963'te başladığı Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü'nde kendisi ile hemen hemen aynı yaşlarda olan genç bir kadro ile karşılaşmıştır (Turan Erol, Nevzat Akoral, Adnan Turani, Mürşide İçmeli, Mustafa Tömekçe). “Önce sanatın ehli, sonra eğitici” anlayışını hedef alan bu genç kadro, bugünün Güzel Sanatlar Eğitimi veren birçok üniversitenin öğretim kadrosunu yetiştirmiştir. Bu kadronun yetiştirmiş olduğu kişilerden biri olan Hasan Pekmezci, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü'nde öğrenci olduğu sıralarda müdür muavini olarak görev yapan Keskinok ve diğer öğretmenleri için “Bu öğretmenlerimizden kazandıklarımız olan sanatın uygulamalı, kuramsal, yaratma süreciyle ilgili birikimlerimizin üzerine Kayıhan Keskinok öğretmenimizin kazandırdığı düşünsel ve felsefi bilgilerimiz eklenerek kendimize güven, yaptığımız işe güven, sanata güven kazandık” demiştir (2015, s. 10).

Keskinok, 1968 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın izni ile bir reklam şirketi olan Hastaş Holding'de çalışmak üzere Gazi Eğitim Enstitüsü'nden ayrılmıştır. Üç yıl için aldığı bu izni iki yılın sonunda özel sektör çalışmalarının kendisine uygun olmadığını düşünerek istifa ederek sonlandırmış ve tekrar Gazi Eğitim Enstitüsüne dönmek istemiştir. Ancak Bakanlık istediği atamayı bir türlü gerçekleştirmemiştir. Bunun üzerine Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nda dekoratör olarak çalışmaya başlamıştır. Bir süre sonra ise Artistik Hizmetler Müdürlüğü'ne getirilmiştir. Bu dönemde çalıştığı resimlerin çoğu figüratif olsa da bir taraftan hâlâ soyut izlenimler taşıyorlardı. Tüm dünyanın figüre yöneldiğini biliyordu ancak bu dönemde kendisini hâlâ arayışlar içinde hissediyordu.

Bunun yanı sıra yurtiçi ve yurtdışı birçok sergiye katılıyordu. Bulgaristan ve Romanya sergileri bunlardan birkaçıdır. Aynı yıllarda İstanbul Opera Binası Sanat Yarışması'nda mansiyon kazanarak ilk ödülünü almıştır.

1970 yılında Turan Erol, Lütfi Günay, Hamiye Çolakoğlu, Osman Oral ve kendisinin kurucu üye oldukları Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği'ni kurmuşlardır. Aynı zamanda derneğin bir etkinliği olan "Sanat" adındaki dergiyi uzun bir süre yayınlamışlardır. Görsel düzenlemesini Turan Erol'un yapmış olduğu dergide Şamil Agun, Fethi Arda, Kaya Özsezgin, Refik Epikman, Eşref Üren, Bedri Rahmi Eyüboğlu ve kendisi yazılar yazıyorlardı. Keskinok'un o dönemde TRT'de çalışması sebebi ile yazıları daha çok görüntü estetiği üzerine yazılmış konuları içermektedir.

1971 yılına gelindiğinde ise Keskinok'un resimleri artık toplumsal içerikli konulara yönelmiştir. Çarpık kentleşme, gecekondu, barlar, gece kulüpleri, dansöz ve yine vazgeçemediği Karedeniz düğünleri serili resimleri bu döneme aittir. Özellikle bar ve dansöz serisi bir grup arkadaş (Cihat Burak, Turan Erol, Orhan Peker, Kaya Özsezgin) ile gittiği Ulus Meydanı yakınlarındaki bir barda gözlemedikleri üzerine ortaya çıkmıştır. Hatta "Dansöz" adını taşıyan resminde herkesin cömertliğin ve coşkunluğun doruğunda olduğunu, karşılıklı oturan çiftten erkek olanın karısının masa altındaki tekmelerine rağmen elini iç cebine atarak dansöze para takmak isteğinde olduğunu ifade etmiştir.

Şu an İzmir Resim ve Heykel Müzesi'nde bulunan ve toplumsal içerikli bir konu olan yayla dönüşünü konu edinen, 1973 yılında yapmış olduğu "Şenlik" isimli resmi 34. Devlet Sanat Sergisi Başarı Ödülü'ne layık görülmüştür. Daha önce de Devlet Sergilerine katılmasına karşın aldığı ilk ödüldür. Bu resimde üç büyük leke değerini içeren geometrik yapı içinde birçok figür kullanmıştır. Figürler lekelerin açık ve koyu renk durumlarına göre bir benzeşme sergiler. Bunun yanı sıra aynı yıl Cumhuriyet'in 50. Yılı nedeniyle

düzenlenen yarışmada Atatürk ve Cumhuriyet Ödülü'nü "Üretim Kıvancı" isimli tablo ile ve DYO'nun 7. Resim Sergisinde "Kayı Sirkisi" isimli çalışması ile de "Jüri Özel Onörü" ödülleri almıştır. Bu resimlerindeki temel özellik leke bütünlüğü içinde bütün figürler açık ve koyu leke içerisinde lekeye bağlanmış ve leke ile benzeşmişlerdir. Bu resimlerin bir başka özelliği de daha sonraki yıllarda da yapmış olduğu resimlerden tamamen farklı biçimsel sorunlara dayanmasıdır. Bu resimlerde figür lekeye bağlı bir ögeyken, sonraki resimlerinde figür soyut bir mekân etkisi yapan renk lekeleri içinde ışık ile değerlendirilmiştir.

1970'li yılların ortalarına gelindiğinde ise sanatsal etkinliklerini Ankaradan İstanbul'a yönlendirmiştir. Bu yönelmede galerici Aydın Cumalı ile tanışması etkili olmuştur. Ankarada bir sergi açılışında bir araya geldiği Cumalı, kendisi ile özel olarak ilgilenmiş hatta evinin ve atölyesinin misafiri olmuştur. Cumalı İstanbul'a dönerken Keskinok'un birkaç çalışmasını da beraberinde götürmüştür. Birkaç gün sonra kendisini arayıp resimleri ne kadara satması gerektiğini sormuştur. Ancak Keskinok, katılmış oldukları sergide Aydın Cumalı ve sahip olduğu Cumalı Sanat Galerisi hakkında önemli bir kişi ve galeri olduğu yönünde edindiği izlenimlerden dolayı fiyat söylememiş kendisine bırakmıştır. Bu gelişmelerden sonra artan iletişim, bir dostluk ve muhabbet havası getirmiş ve Keskinok, 1976 yılının ocak ayında "İnsanlar ve İnsanlar" isimli ikinci kişisel sergisini Cumalı Sanat Galerisi'nde açmıştır. Bu sergide Keskinok'un son beş yılda yapmış olduğu çalışmalar yer almaktadır. Eski dönemlerden gelen konular giderek yeni yönelişlere kaymış, anlatım, çizgi ve leke karakteri değişmekle birlikte kent yaşantısının renkli sahneleri birazda eleştirici ve alaycı bir gözleme dönüşmüştür bu resimlerde. Ahmet Köksal'ın sergi hakkında yazdığı yazıda "Keskinok'un bu sergisinde, insanlarımızın hareketli ve coşkulu mutluluk arayışları kalabalık figürlü kompozisyonlarda yine karşımıza çıkmıştır" diye bahsetmiştir (1976, s. 26).

Görsel 2: Kayıhan Keskinok, İnsanlığın Tükenmez Umudu, 1985, Tuval üzerine yağlıboya,  : 89,5 x 69,5  : 91,5x 71,5, Sanatçı Koleksiyonu

Keskinok, daha sonraları Cumalı Sanat Galerisi'nde birçok sergi açmıştır. Bu sergilerde yer alan resimlerin konuları arasında lunaparklar girmeye başlamıştır. Ahmet Köksal "Keskinok'un Resimleri" başlıklı yazısında "İnsanların mutlu oldukları, coşku içinde eğlendikleri bir başka çevredir onun resimlerinde lunaparklar konusu. Bu resimlerinde yaşamdaki ilişkileri, zaafları, çelişkileri bir başka ortama taşımıştır" diye bahsetmiştir (1977, s. 18). 1978 yılı sonunda ise "Lunapark" adını taşıyan eseri 39. Devlet Sergisi Ödülü almıştır. Kendisine ödül getiren bu resim halen Ankara Resim ve Heykel Müzesi'nde sergilenmektedir. 1979 yılına geldiğinde ise resimlerine mitolojik öğeler giriyor ve konu edindiği Karadeniz düğünleri artık fantastik bir hava kazanıyor. Örneğin Karadeniz düğününü konu aldığı (Görsel 2) "İnsanlığın Tükenmez Umudu" isimli tabloda pramidal şekilde oluşturduğu kompozisyonda kendi deyimi ile eserin biçimlendirme üslubu olarak "figüratif fantastik düzenleme" yapmıştır.

İstanbul Cumalı Sanat Galerisi'nde açtığı dördüncü sergide işte bu konuları işlemiş ve hatırı sayılır derecede eseri satılmıştır. 2 Mayıs-25 Mayıs 1987 tarihleri arasında Cumalı Sanat Galerisi'nde açtığı bir başka resim sergisi için hazırlanan sergi broşüründe Sezer Tansuğ ondan " Bir lirik fantezi ustası" diye bahsetmiştir (Tansuğ, 1987).

Keskinok, Cumalı Sanat Galerisi'nde beş kişisel sergi açılışından sonra altıncı kişisel sergisini de Ankara'da Evrensel Kitabevi Sanat Galerisi'nde

açmıştır. Ancak bu sergi bir tür "figür natürmort" diyebileceğimiz dönüşümlü ve küçük boyutlu resimlere de yol açacak insan figürü, Keskinok'ta alıştığımız düzen ve anlatım çizgisini bozmayacak biçimde, bütünü organik bir parçası haline almıştır (Özsezgin, 1980, s. 16).

Sanatçının çalışmalarına Ankara'da yoğunluk verdiği bir dönem olan 1980'li yıllarda Atatürk'ün 100. Doğum yılı etkinlikleri çerçevesinde iki yarışma düzenlenmiştir. Cumhuriyet Senatosunun açmış olduğu yarışmada konusunu Cumhuriyet Türkiye'sinin kuruluş yıllarından alan "1919 senesi Mayıs'ın 19. Günü Samsun'a çıktım. Vaziyet ve manzara-i umumiye" isimli eseri ile birincilik ödülünü Aydın Ayan ile paylaşmıştır. Keskinok ve Ayan'ın ödül aldığı resimler halen TBMM Cumhuriyet Senatosu Tören Salonu duvarlarında sergilenmektedir. İkinci yarışma ise Kültür Bakanlığı'nın düzenlemiş olduğu bir yarışmadır ve bu yarışmada da ödül almıştır. Kültür Bakanlığı'nın yarışması için yapmış olduğu resim kendisi, "figür ve fantastik öğeleri çağdaş bir biçimde düzenlemeye başladığı ilk resim" değerlendirmesinde bulunmuştur.

Figür ve Fantastik öğeleri kullandığı bir başka örnek ise Boğa güreşini konu aldığı (Görsel 3) "Olay" isimli tablodur. Sanatçının kendi deyimi ile simetrik bir kompozisyon ile kurguladığı resmini "figüratif soyut bir anlayışta" resmetmiştir. Ayrıca eserde yoğun olarak siyah, kırmızı, lacivert, yeşil, mavi, mor renkleri kullandığını ifade etmiştir.

Görsel 3 : Kayıhan Keskinok, "Olay", 1986, Tuval üzerine yağlıboya,  : 70 x 54,5  : 82 x 26, Cumalı – Kovalı Koleksiyonu

Keskinok, 1981 yılında TRT'den emekli olmuş ve sanat çalışmalarına daha da yoğunluk vermiştir. 1982 yılında İskenderiye Bienali'ne katılmış ve Yugoslav sanatçı ve akademisyenler ile yakın dostluklar kurmuştur. Aynı yıl Galerî Sanatyapım yöneticisi İbrahim Demirel ile tanışmıştır. Demirel yeni açmış olduğu galeri için bir hoca aramaktadır. Kayıhan Keskinok'u atölyeye davet eder, Keskinok atölyeyi görür görmez "Ben hep böyle bir yerde hocalık yapmak isterdim" demiştir ve Galerî Sanatyapım'da sanat eğitimi ile ilgili atölye çalışmalarına böylelikle başlamıştır. Sanatyapım atölyeleri "Sanat Eğitimi" adını taşıyan kitabının hazırlanmasında kendisi için bir araştırma ve deneme laboratuvarı görevi de görmüştür.

1983-1989 yılları arasında Sanatyapım Galerisi'nde kendi adını taşıyan atölyede resim çalışmalarına devam ederken, resimlerinin konularında bazı değişiklikler yapmış, sevi ve evlilik olaylarını aslında birçok insanın görmek ve duymak istemediği büyü ve kaçış konuları ile işlemiştir. Örneğin; (Görsel 4) "Nü ve çiçek" isimli tablosunda simetrik bir kompozisyon ile kurguladığı resmini kendi değişimi ile mavi egemenliğinde az yeşil, kontrast kırmızı, disonans sarı renklerini kullanarak resmetmiştir.

Görsel 4: Kayıhan Keskinok, "Nü ve Çiçek", 1986, Tuval üzerine yağlıboya,  : 40 x 60   + 2, Sanatçı Koleksiyonu

Bu konuları resmederken fantastik yaklaşımlar nedeni ile mekânı soyutlamış, bireşimci bir renkçiliğe uygun bir biçem uygulamıştır. 1984 yılında bu üslupta yapmış olduğu resimlerden açtığı sergi çok eleştirilmiş, yapmış olduğu resimler hakkında değişik başlıklar altında birçok yazı yazılmıştır.

Sanatyapım atölyelerinde çalışmalarına devam ederken, Sanatyapım atölyeleri yöneticisi İbrahim Demirel, Galerinin Atlı Spor Kulübünün karşısında yer alması nedeniyle kendisine ve diğer eğitici ve öğrencilere at konulu bir sergi önermiştir. Keskinok sadece bir resimle sergiye katılabilemiştir. Çünkü at figürü çizmekte oldukça zorlanmıştır. Bu eksikliğini fark ettiği andan itibaren yaklaşık bir yıl düzenli olarak ahırlara giderek beş altı saate yakın çizim yapmış, bu çalışmalarından bir yıl sonra ise hareket halindeki atları resimlemek için manej yapılan yerleri ve at yarışlarını takip etmiştir. Tüm bunların sonunda aynı cins hayvanlar olmasına rağmen atların farklı niteliklere sahip olduklarını söylemiş ve ardından 1986 yılında yalnızca at konularını içeren bir sergi hazırlamıştır. 1987 yılında bu sergiyi Cumalı Sanat Galerisi'nde gerçekleştirmiştir.

Keskinok, 1988-1997 yılları arasındaki dokuz yıllık dönemi hayatının en verimli dönemi olarak nitelendirmektedir. Bu dönemler arasında kişisel sergilerini Ankara Doku Sanat Galerisi'ne taşımıştır. Kendisi gibi çok değerli sanatçıların da sergiler açtığı bu galeride aslında istediği ilgiyi görememiştir. Bunun nedeni ise Galerî sahibi Mehmet Kıyat'ın sanat eleştirmenleri ile arasının bozuk olması sebebi ile eleştirmenler, Doku Sanat Galerisi'ne gelmiyor ve doğal olarak kendileri ile ilgili bir yazı yazılmıyor ya da yayın yapılamıyordu (Keskinok, 2012, s. 57). Aynı dönemlerde sağlık durumu iyice bozulan Keskinok bir dizi ameliyat geçirmiştir.

1987 yılında İbrahim Demirel ile birlikte çağrılı olarak Arnavutluk'a gitmişlerdir. Bu yıllarda asıl kendisi için önemli olan şey Tahsin Saraç'ın

şairlerini resimlemesi olmuştur. Keskinok resim araştırmaları öncesi, Tahsin Saraç'ın şiirlerini büyük bir heyecan ve zevkle okur, ardından siyah ve beyaz renkleri büyük bir coşkuyla hazırlar ve resimlerine başlarmış.

Tahsin Saraç'ın şiirlerinden esinlenerek ölümünün 10. Yıldönümü için hazırlamış olduğu sergide, "Nazım'la Randevu" sergisinde ve bundan önce açmış olduğu birkaç sergide farklı bir teknik uygulamıştır. Bu resimlerin özelliği "kendiliğindenlik" resim tekniği niteliği taşımalarıdır. O anki esinlenmelerin ve duyguların havası yitirilmeden bitirilmiş resimlerdir bunlar. Yani uzun süre çalışma gerektirmeyen, duyguların ve esinlenmelerin kaybolmadan resme aktarıldığı, bu sayede de heyecanın yok olmadığı çalışmalarındır.

1990 yılı resimlerini ise birkaç renkle ve yine ilk esinle yapmış olduğu resimler doldurur. Bu yılda MI-GE ve Armoni Galerisi'nde gerçekleştirmiş olduğu performanslar kendisi için önem taşımaktadır. İzleyiciler önünde boş tuvallere, ara ara konuşmalara da yer verilerek yapmış olduğu resimler ayrı bir anlam içermektedir. Ayrıca aynı yılda Hasibe Ayten'in "Dikende Gül Uyanır" isimli şiir kitabını siyah-beyaz olarak resimlemiştir (Ek 1). 1998 yılında Turkuvas Sanat Galerisi'nde sergilenen bu resimler için Kaya Özsegin "erotizmin ince bir şiirsellikle kuşatıldığını, yumuşak bir tensellikle dengelendiğini" söylemiştir (1981, s. 175).

Sergi düzenlemeleri 1997- 1998 yıllarında hızlı bir biçimde devam ediyordu, İstanbul Karsu Tekstil Sanat Galerisi, Doku Sanat Galerisi ve Halk Bankası Galerilerinde açmış olduğu sergiler bu dönem sergilerindedir. Özellikle Halk Bankası Galerisi sergisinde büyük eserlerini sergileyebildiği bir ortam bulmuştur. Ancak bu sergi bitiminde üç aylık bir süre için çıktığı Bodrum tatilinden Ankara'ya hasta olarak dönmüş ve kemoterapi almaya başlamıştır.

1998 yılında ise kendisine "Devlet Sanatçılığı" unvanı verilmiştir. Ayrıca 1999 yılında GESAM'ın

"Cumhuriyet'le Gelenler" adını taşıyan hizmet ödülünü almıştır.

2000'li yılların başında ülkemizde ve Dünya'da yaşanan ekonomik ve siyasi gelişmeler Keskinok'un bakışını, Anadolu'nun yiğitlerine ve kahramanlık öykülerine çevirmesine, destanlar üzerine yoğunlaşmasına neden olmuştur. Bunların başında da Köroğlu Destanı ve Kuvay-ı Milliye destanları geliyor. Kuvay-ı Milliye Destanı konusunda yapmış olduğu resimler çocukluğunun geçtiği yılların hatıraları, tanık olduğu ve işittiği kahramanlık öykülerinden oluşan ve kendisi için özel bir anlamı ve yeri olan resim serisidir.

2004 yılında İstanbul Doku Sanat Galerisi'nde ve 2005 yılında Ankara Doku Sanat Galerisi'nde açmış olduğu sergilerde "İlk Günah", "Üç Güzeller", "Sabinlerin Kaçırılışı", "Amazonlar", Olympos Nalbantları" gibi mitolojik konular ve ayrıca "Gılgamış" ve "Köroğlu" gibi destansı konuları işlemiş, çok figürlü ve büyük boyutlu yağlıboya çalışmalar ortaya çıkarmıştır. Mitolojik ve Destansı konuları seçmesinin nedeni masalsi ve düşsel nitelikleri nedeniyle, diyalektik bir gereklilik olarak gördüğü mekân soyutlamalarına ve serbestliğine, figürde ise olması gerekenden fazla hareket olanağına izin vermesidir. Bu sayede figürlerin nesneliliği daha doğrusu soyut kişilikleri karşısında mekânın soyut geometrik durumu, düzenlemede diyalektik bir tutarlılık sağlamıştır. Resimlerinde kullandığı bu teknikler ve hiç bitmeyen dinamizm Turan Erol'un kendisi için "Delikanlı ruhlu bir ressam" diye söz etmesine neden olmuştur. Örneğin; (Görsel 5) "Ermış, Afrodit (Antik kentlerin bugünkü durumu)" isimli tablosunda kendi değişimi ile konu olarak "Dünya- Köpek" konusunu seçmiş, eserde biçimlendirme üslubu olarak figüratif soyut bir üslup kullanmıştır. Ayrıca simetrik bir kompozisyon üzerine düzenlediği eserde sarı, lacivert, mor, kırmızı renkleri kullandığını ifade etmiştir.

¹ Devlet Resim ve Heykel Müzesi

Görsel 5: Kayıhan Keskinok, "Ermis, Afrodite (Antik kentlerin bugünkü durumu)", 1982, Tuval üzerine yağlıboya, ş: 90,5 x 74,5 ç:92 x 76, DRHM (Envanter No: 0481 (D.N) E.No:358

Ankara Uluslararası Film Festivali'nin 2006 yılında, Ülkemiz sanatına görsel iletişim yoluyla katkıda bulunan sanatçılara verdiği "Sanat Çınarı Ödülü"ne layık görülmüştür. Bu ödülün sunulmasında "Kuvay-ı Milliye" resimlerinden oluşan çalışmaların ayrı bir yeri olduğunu bu nedenle ödülün kendisi için önem taşıdığını söylemiştir. Ayrıca yapmış olduğu resimler için "Bu resimlere yüreğimi verdim, büyük bir heyecan duyarak yaptım" demiştir. Aynı yıl "gecikmiş bir ödül" olarak yorumladığı Çağdaş Sanatlar Vakfı'nın "ÇAĞSAV Onur Ödülü"nü de almıştır.

Nazım Hikmet'in şiirlerinden esinlenerek birçok resim yapmıştır. Ancak Kuvay-ı Milliye Destanı bu resimlerin çoğunluğunun konusunu oluşturmuştur. Galeri Sanat yapım'da 2003 yılında "Nazım'la Randevu", 2004 yılında "Kuvay-ı Milliye Destanı 1", 2009 yılında ise "Kuvay-ı Milliye Destanı 2" sergilerini açmıştır. Keskinok, Nazım Hikmet'in Kuvay-ı Milliye Destanı'nın bildiği ve okuduğu destanlardan

farklı olduğunu düşünmüştür. Çünkü bilinen destanlarda insanların hep olağanüstü olduğunu fakat Nazım'ın destanındaki insanların ise cesur, korkak, yaşlı, genç, çocuk daha doğrusu sokakta gördüğümüz insanlardan oluştuğunu söylemiştir. Bu kişilerin söz yurt savunmasına geldiğinde hepsinin birer kahramana dönüştüğünü ileri sürmüştür.

Resimlerinde de Nazım Hikmet'in tanımladığı tiplere sadık kalmaya çalışmıştır. Öncelikle resminde kullanacağı karakterleri tanımayla çalışmış ardından onların havasına girmiş ve resimlerini boyası bile kurumadan bitirmiştir.

Bu seride açmış olduğu sergilerde birçok sıradan görünen ama iş başa düşünce kahramanlaşan kadın, çocuk kim varsa hepsini önce şiirlerden okumuş, ardından büyük bir heyecanla resmetmiştir. Kendi deyimi ile Nazım'ın dizeleri sayesinde görmediği mekânlarda bulunduğu imgelere yönelmiş, Karadeniz'in korkusuz denizcileri, Antep'in halkın bağrından kopan kara donlu paşalarına bu sayede ulaşmıştır.

Bu tarihten sonra yaptığı resimlerin konularını değiştirmiş dürüst ve akılcı sanayileşme mücadelesinin iş ve işçi dünyasındaki dramına eğilmiştir. Sanayileşme ile emeğin gasp edilmesi, canlı ne varsa yok edilmesi, binlerce ağacın kesilerek çölleşmeye zemin hazırlanması, tarihi dokulara zarar verilmesi, insan ve doğa arasındaki uyumsal dokunun bozulması kendisini bu konularda çalışmaya yönlendirmiştir. Özellikle de çağın ileri teknolojisinde insan-doğa- üretim ilişkilerini sorgulamıştır. Makineleşmenin, çalışmayı tamamen mekanik duruma getirmesinden, üretimi kolaylaştırmasına karşın kişiyi kendine yabancılaştırıp çalışmadan soğumasına, bu sebeple insancıl etkinliklerin dışarda/doğada aranmasına neden olduğunu savunmuştur. Bu düşüncelerinden dolayı madencilerin, nalbantların ve emekçi olarak nitelendirdiği sınıftaki çalışanların iş yaşamlarından kareleri yansıttığı temalara resimlerinde sıkça rastlamaktayız.

Yapmış olduğu bütün resimlerde tek, ikili ya da üçlü figürler kullanmış, herhangi bir canlı ya da modele başvurmadan, tüm resimleri yalnız görsel belleğinin yardımı ile yapmıştır. Görsel bellekten çalışabilmek için ise o hareketin yaşanması gerektiğine inanmaktadır. Resimlerinde kullandığı birçok sportif hareketleri ise kendi yaptığı sporlarda deneyimlemiştir. Hatta havada uçarcasına duran figürleri, almış olduğu paraşüt eğitiminden deneyimleyerek resimleyebildiğini ifade etmiştir. Dünya sanatı tarihinde de bu şekilde görsel belleklerinin birikimi ile eserler veren sanatçılar olduğunu, Rembrant'ın bütün litografilerini belge dayanarak yaptığını ifade etmiştir.

Yaklaşık yirmi, yirmi beş yıldır yapmış olduğu tüm resimlerde çağdaş biçim psikolojisinin verilerinden hareketle üst üste bindirme tekniğini, biçimsel ve kavramsal amaçlara yönelik olarak kullanmıştır. Bu tekniğin ise biçim psikolojisi deneyimlerine dayandığını söylemiştir. Biçim psikolojisi deneyimleri ise saydam olmayan biçimlerin görüntüsel değişmezliğine karşı saydam geometrik biçimlerin kısa aralıklarla biçim değiştiriyormuş gibi algılandığı, böylece derinlemesine gelişen bir ritim oluşturduğu deneyimlerdir.

Kayıhan Keskinok bugün Türk sanatına damga vurmuş birçok değerli sanatçının (Süleyman Saim Tekcan, Ali Candaş, Zafer Gençaydın, Adem Genç, Veysel Günay, Zahit Büyükişliyen, Yalçın Gökçebağ...) hocası olmuştur (Gökçebağ, 2016, s. 22). Ayrıca bugün Güzel Sanatlar ve Eğitim Fakülteleri kadrosunda bulunan birçok öğretim üyesini, sanatçı ve eğitimciyi yetiştirmiş, yaşamı boyunca resim yapmaktan ve öğrenci yetiştirmekten hiç vazgeçmemiştir.

Keskinok, 25 Nisan 2015'de İstanbul Ziraat Bankası Sanat Galerisi'nde açacağı sergiye hazırlanmaktaydı. Ancak, hayatı boyunca çalışmayı hiç bırakmayan, üreten ve yetiştiren aydın bir kişilik olan Kayıhan Keskinok, o çok sevdiği resimlerini ve sevdiklerini geride

bırakarak 18 Nisan 2015'te Ankara'da tedavi gördüğü İbni Sina Hastanesi'nde kalp yetmezliği sonucu 92 yaşında hayata gözlerini yummuştur. Ailesi, dostları, arkadaşları, gazeteciler, galeri yöneticileri, birçok ressamın yanı sıra edebiyat, müzik ve tiyatro dünyasından ve elbette öğrencilerinden oluşan kalabalık onun son yolculuğunda yanında olmak için hazır bulunmuştur. Devlet sanatçısı olması sebebi ile Türk bayrağına sarılı tabutu 21 Nisan Salı günü büyük bir kalabalık eşliğinde son yolculuğuna, Kocatepe Camii'ndeki cenaze namazının ardından Gölbaşı Mezarlığına derin bir üzüntüyle uğurlanmıştır.

Usta sanatçının cenazesi, 2005 yılında kaybettiği ve ardından büyük üzüntü duyduğu hatta Mine Özman ile yaptığı bir konuşma sırasında gözleri yaşararak "O benim her şeyimdi, çocuklarımın annesiydi. Onu kaybetmek beni acıttı" sözleri ile ifade ettiği, eşi Neriman Hanım'ın mezarının yanı başında toprağa verilmiştir (2016, s.28).

Kayıhan Keskinok'un ölümünden yaklaşık bir yıl sonra Galeri Sanat yapım'ın çıkarmış olduğu dostları, öğrencileri ve kendisini yakından tanıyanların anlattığı "Kayıhan Keskinok'a Saygı" isimli yayında Demirel (2016) usta sanatçı hakkında "Tüm masallardaki tüm peri padişahı kızlarının peşinden koşan Keloğlan'dır o. Sonunda peri padişahı kızının gönlüne girip kırk gün kırk gece düğün yapar, muradına erer. Cebinde üç-beş akçe yokken elmas, zümrüt ve yakut kakmalı bir saray yapmaya girişir. Çünkü işçiliği kendindedir ve öyle inatçıdır ki, dağları da devirir, iğneyle kuyularda kazar, sarayları da bitirir ve sonra geçip karşısına, kasketini eğip keyfine bakar, piposunu yakar. Fırlar taa Fizan'a gider, Kaf Dağı'na tırmanır, dünyanın 10. Harikasını bulur getirir. İşte böyle bir incelikli harika avcısıdır o. Elinden hiçbir şey kurtulmaz ha!..." sözlerini dile getirmiştir (2016, s. 48).

Görsel 6 : Yazar, 1987, Kayıhan Keskinok

3. KENDİ ANLATIMIYLA SANATI

Çocukluk ve gençlik yıllarına bakıldığında yaşamından ve beğenilerinden resmine karışan birçok öge ile karşılaşmaktayız. Annesinin halı tezgâhından tutun da Toros yaylalarındaki katırlara kadar birçok şey onun resmine etki etmiştir. Aydınlık gazetesi yazarı Fatma Belge'nin deyimiyle "çocukluk dönemi Türkiye Cumhuriyeti'nin ışık dolu, aydınlık dolu, umut dolu olduğu yıllara rastlar" (2016, s. 24). Bu dönemde Uşak'ta kadınlar evlerinin avlularında halı dokurlarmış. Annesi de o halı dokuyan kadınlardan biri olan Kayıhan Keskinok yedi yaşına kadar bu renk ve motif dünyasında büyüdüğünü anlatır. Bu renk ve motifler ilerideki, özellikle de ilk dönem resimlerinde işlediği yerel konularda ortaya çıkmıştır.

Kayıhan Keskinok'un sanatı, özellikle 1960'lardan sonra gücünü büyük ölçüde figürden, figürün yönlendirdiği, biçimlendirdiği oluşumlardan almıştır. Kullandığı figür, otantik bir yaklaşımla insan bedenindeki uyumlu çizgileri bir araya toplamasıdır. O, insan bedenini, yenilikçi akımlar paralelinde bozup değiştirmek yerine, bu bedene gerçek kimliğini kazandıran nesnel çizgileri yüceltmeye çalışır. Böyle bir eğilimle, bize, sanatın her şeye karşın değişmeyen, kökene ilişkin değerlerini yeniden ve durmaksızın anımsatmak istemektedir.

Keskinok'un bir dönem resimlerinde ise

belli kavramların yorumuna yer verdiğini görmekteyiz. Özgürlük, bağımsızlık ve insanca yaşama hakkı yine figürlerle birlikte işlenmiştir. Cumhuriyet Senatosu Vakfı yarışması için düzenlediği kompozisyon, bu çalışmalar arasında ilginç bir yer tutması açısından iyi bir örnektir. Saldırgan düşmana karşı halkın direnme ve karşıkoyma gücünü simgeleyen bu kompozisyon, çok figürlü bir düzenlemedir. Baskının gece yapıldığı izlenimini güçlendirmek için, figürler genellikle fanila giysiler içindedir. Bunun bir başka yararı, bu giysilerin hareketli adale ve gerilimlerini gösterebilmeye olanak vermesidir (Özsezgin, 1981, s.176). Keskinok'un son dönem resimlerinde ise, konunun ilk planda dikkati çeken ayrıntıları ve yumuşak kontur çizgileri erimekte, figür kitesinin soyutlayıcı illüzyonu kendini daha kuvvetle duyurabilmektedir.

Kayıhan Keskinok sanat anlayışını şu sözlerle dile getiriyor: "Benim hikâyeci tarzıma gerçekçilik denilemez kuşkusuz. Olayda resim için ne gerekliyse onu alıyor, diğerlerini atıyorum. Daha doğrusu beni resimsel olarak, tavır olarak heyecanlandıran bir-iki figür kombinezonundan hareket ediyor, resmimi kuruyorum. Benim tarzıma dışavurumculuk diyebilirim ama bu belli bir ekolün sempatanlığı da değil. Bu benim mizacımdan kaynaklanan bir görüş bir tutum dışavurumculuğu... Olayı katı gerçek görünümünden benim heveslerime, fantezilerime göre "transposer" etmek... Olaya, benim

Görsel 7 : Kayıhan Keskinok, "Kadın = Yaşam", 1984, Tuval üzerine yağlıboya, ş: 69,5 x 50 ç: + 2, Sanatçı Koleksiyonu

dünyamın atmosferinde nefes alabileceği bir biçim kazandırmak... Bunu sağlayabilmek, ifadeyi güçlendirebilmek için önceleri figürü deforme ediyor, yeni düzenleme biçimleri deniyordum. Sonraları ise renkte soyutlamalara başladım (mavi, mor, yeşil renkli kadın tenleri). Örneğin; (Görsel 7) aşağıdaki "Kadın = Yaşam" isimli tablosunda figüratif bir üslupla simetrik olarak düzenlediği kompozisyonda yoğunlukla mavi (ultramarin), kırmızı, sarı, yeşil renkleri kullandığını ifade etmiştir.

Gerçi daha önceleri de figürün genel renk tonalitesi içinde bulunduğu mekânın rengine ve valörüne uyuyordu. İyice incelendiğinde bunu fark etmek mümkündür. Son zamanlarda ifadeye, yaratmaya, düzenlemeye daha serbestlik kazandırabilmek için, mekânı da soyutlama gereğini duydum. Bunu sağlayabilmek için, olayın bilinçaltında, rüyalarındaki oluşumunu inceliyorum. Konularım aynı kaldı değişmedi, ritimlerde değişmedi; Karadeniz'in dalgalarından,

horonlarında kaynaklanan ritimler. Bunlar değişmezler herhalde; çünkü bu olay, yılların yaşam birikiminin bir sonucudur. (Özsezgin, 1982). Örneğin; (Görsel 8) aşağıdaki "Karadenizde Düğün I" isimli tablosunda kendi deyimi ile eserde figüratif üslup kullanmıştır. Ayrıca simetrik bir kompozisyon kullandığı eserde koyu yeşil, siyah beyaz yeşille kirli, lacivert, mor, kırmızı renkleri kullandığını ifade etmiştir.

Keskinok şöyle söyler; işe nasıl başladım? Bir konu, bir olay gelir aklıma; yolda giderken, yatağa yattıktan sonra ya da uyandıktan sonra, uyku ile uyanıklık arasında ... Bununla ilgili ilk düzenleme karalamalarını, yani eskizleri hemen çizmeye başladım. 50-60 eskiz çizdiğim olur. Çizmediğim zamanlarda birilerine anlatırım. Anlatırken heyecanlanırım ve böylece konuyu düzenlemesini ezberlerim. Temiz tuvali karşıma koyarım ancak bir türlü başlayamam, uygun bir ortam ve gerekli koşulları kollarım" (Özsezgin, 1982).

Görsel 8 : Kayıhan Keskinok, "Karadenizde Düğün I", 1975, Duralit üzerine yağlıboya ş: 115 x 100 ç:126 x 110,5, DRHM (Envanter No: 0623 (D .N) E.No:359)

SONUÇ

Kayıhan Keskinok tüm yaşamı boyunca durmaksızın çalışmış ve özellikle figüratif fantastik üslupla yaratmış olduğu eserlerinde; yoğun olarak Karadeniz düğün alayları, toplumsal içerikli konular (çarpık kentleşme, gecekondü yaşamı, barlar, gece kulüpleri), lunaparklar (sirk cambazları), yiğitlik ve kahramanlık öyküleri (destanlar), sanayileşme (iş ve işçi dünyası) temalarına yer vermiştir.

Keskinok'un insanlarında, bir başka deyişle resimlerinde kullandığı figürlerinde mutluluk mesajı, sağlıklı insan yorumu ile dolaysız bir ilişki içinde görünmektedir. Karadeniz gelin alaylarında sandalları dolduran insan kalabalığı, sirklerde gösteri yapan cambazlar, davul zurna eşliğinde eğlenen kadınlı erkekli köylüler, gece kulüplerinde masa üzerinde oynatılan dansözler,

lunaparklarda dolaşanlar ve yine Karadeniz halk söylencelerini konu aldığı resimlerindeki tüm figürler, izleyiciye durmaksızın bu mutluluk kapısını açarlar, onu bu mutluluk kapısından içeri girmeye çağırırlar. Keskinok, sanatı için "ben resimle insanları uçurabilirim, insanlara takla attırabilirim ve kesinlikle yanlış yapmamaya çalışırım" demiştir (Ocak, 2016, s. 58). Bu sözleriyle belli ki sanatın gücünün ne kadar etkili ve bunun ne kadar bilincinde olduğunu vurgulamak istemiştir.

Ülkemiz sanat ve kültürünün değerli bir siması olan sanatçı eğitimci hocamız Kayıhan Keskinok'un gelecek sanatçı ve eğitimci kuşakları aydınlatmak için tuttuğu ışığın hiç sönmeyeceği inancıyla kendisini rahmet ve saygıyla anıyoruz. Ruhü şad olsun.

KAYNAKLAR

- Belge, F. B. (2016). *Cumhuriyet'le Yaşıt Bir Çınardı*. Ö. Şenyapılı (Ed.), *Kayıhan Keskinok'a saygı içinde* (s. 24-24). Ankara: Sanatyapım.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Demirel, İ. (2016). *İz Bırakmak*. Ö. Şenyapılı (Ed.), *Kayıhan Keskinok'a saygı içinde* (s. 48-50). Ankara: Sanatyapım.
- Gökçebağ, Y. (2016). *Büyük Ressamımız Kayıhan Keskinok'un Ardından*. Ö. Şenyapılı (Ed.), *Kayıhan Keskinok'a saygı içinde* (s. 22-23). Ankara: Sanatyapım.
- Karasu, Bilge. (Ekim 1956). *Tutuma Övgü*. Forum, s. 60-61.
- Keskinok, Ç. (Konuşmacı). (2019). *Cumhuriyet'in Başkenti Ankara'nın Mekânların da Sanat* (CD). Ankara: Söyleşi.
- Keskinok, K. (2012). *Acılardan Umut ve Güvene*. Ankara: Alp Ofset Matbaacılık.
- Keskinok, K. (2015, Haziran). "Benim gerçeklerim". Ankara: Ziraat Sanat.
- Keskinok, K. (2018, Ocak). *Resim Serüvenim*. Ankara: Keskinok Sanat Vakfı.
- Köksal, A. (1976, Ocak 23). *Keskinok'ta İnsanlar ve İnsanlar*. M. Sanat Dergisi, s. 168. s. 26-27.
- Köksal, A. (1977, Mayıs 6). *Keskinok'un Resimleri*. M. Sanat Dergisi, s. 230. s. 18-19.
- Merzifonluoğlu, D. (Konuşmacı). (2013). *Kayıhan Keskinok, Baudelaire'in üçlüsü ve 90 yaş üzerine..* Ankara:Söyleşi.
- Ocak, A. (2016). *Bir Güzel İnsan...* Ö. Şenyapılı (Ed.), *Kayıhan Keskinok'a saygı içinde* (s. 59). Ankara: Sanatyapım.
- Özman, M (2016). *Kendine Has Bir "Don Juan"*. Ö. Şenyapılı (Ed.), *Kayıhan Keskinok'a saygı içinde* (s. 28). Ankara: Sanatyapım.
- Özsezgin, K. (16 Nisan 1980). *Keskinok'un Resmi İlk Aşamının Gürbüz ve İyimser Dünyasına Yeni Bir Dönüşüm İzleriyle Yüklü*. Cumhuriyet.
- Özsezgin, K. (1981) *Keskinok ve İnsanlar Sanat Üzerine Yazılar*, İstanbul: Cumalı Sanat Galerisi Yayımı, s. 175-177.
- Özsezgin, K. (1982). *Kayıhan Keskinok*. İstanbul: Cumalı Sanat Galerisi.
- Pekmezci, H. (2018). *Bilge İnsan Kayıhan Keskinok İçin*. Ankara: Ekin Sanat.
- Tansuğ, Sezer. (1987). *Bir Lirik Fantezi Ustası, Kayıhan Keskinok Sergi Kataloğu*. İstanbul: Cumalı Sanat Galerisi, (2-25 Mayıs 1987).

İnternet Kaynakları

- Keskinok Sanat Vakfı. (2018). *Kayıhan Keskinok Özgeçmiş*: 25.06.2019. <http://www.keskinoksanatvakfi.org.tr/ozgecmis/sayfasından erişilmiştir>.

Görsel Kaynaklar

- Görsel 1: *Kayıhan Keskinok, "Karadenizde Dügün II", 1977, Tuval üzerine yağlıboya, 110 x 100 DRHM (0940 (Envanter No: D.N) E.No:912).*
- Görsel 2: *Kayıhan Keskinok, İnsanlığın Tükenmez Umudu, 1985, Tuval üzerine yağlıboya, 89,5 x 69,5 ç: 91,5x 71,5, Sanatçı Koleksiyonu.*
- Görsel 3 :*Kayıhan Keskinok, "Olay", 1986, Tuval üzerine yağlıboya, 70 x 54,5 ç: 82 x 26, Cumalı – Kovalı Koleksiyonu.*
- Görsel 4: *Kayıhan Keskinok, "Nü ve Çiçek", 1986, Tuval üzerine yağlıboya, 40 x 60 ç + 2, Sanatçı Koleksiyonu.*
- Görsel 5: *Kayıhan Keskinok, "Ermiş, Afrodit (Antik kentlerin bugünkü durumu)", 1982, Tuval üzerine yağlıboya, 90,5 x 74,5 ç:92 x 76, DRHM (Envanter No: 0481 (D.N) E.No:358).*
- Görsel 6 : *Yazar, 1987, Kayıhan Keskinok,*
- Görsel 7 : *Kayıhan Keskinok, "Kadın = Yaşam", 1984, Tuval üzerine yağlıboya 69,5 x 50 ç: + 2, Sanatçı Koleksiyonu.*
- Görsel 8 : *Kayıhan Keskinok, "Karadenizde Dügün I", 1975, Duralit üzerine yağlıboya 115 x 100 ç:126 x 110,5, DRHM (Envanter No: 0623 (D.N) E.No:359).*

